

Ma este a stúdiószínpadon

Eörsi István: Sírkő és kakaó

Az évad második bemutatóját tartják ma este az egri *Gárdonyi Géza Színházban*, annak is a háziszínpadán. A stúdiósorozat első darabjaként *Eörsi István: Sírkő és kakaó* című alkotását állították színpadra, melynek műfaji megjelölése: Traktátus a nyárs-polgárság végleteiről. A rendező *Éry-Kovács András*, aki a *Csókos asszonnyal* mutatkozott be tavaly az egri közönségnek. A darab szereplői *M. Horváth József, Solymosi Tibor, Simon Mari, Horváth Ferenc, Deák Éva és Réti Árpád*.

*

A szerző a következő sorokkal ajánlja a közönségnek művét:

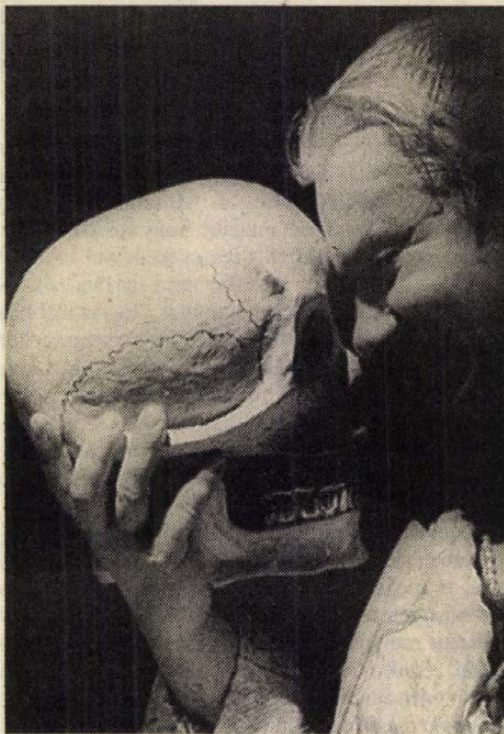
A *Sírkő és kakaó*t 1968. január 3-án mutatta be először a budapesti Thália Stúdió. Pontosabban csak a felét mutatta be, mégpedig nem a sírkőt, de nem is a kakaót, hanem mindkettőt félig. A hatalom abban az időben nem mutatkozhatott borzasztóságnak, így hát az Öregasszonyt az általam áhított Latinovits Zoltán vagy Dayka Margit helyett az édes-kedves Komlós Juci játszotta el. Hacsar Józsa és Harsányi Gábor azonban, mint a Piti házaspár, olyan piti volt, olyan

Az elpusztíthatatlan özeveg még a halált is kineveti (M. Horváth József)

(Fotó: Koncz János)

szánalmas és közönséges, amelyennek elképzelttem és reméltem.

Haszonnégy évvel megírása után társadalomkritikai darabom történelmi távlatot kapott. Igaz, a lakáshiány azóta sem csökkent, ma is létezik még eltartási szerződés, mely némelyek létérdekévé teszi mások halálát. A Hatalom ma is él a jogaival, és noha ma ellenőrizhetőbb, és korlátok közt tartható, ma is elmo-

sódik a határ az „élés” és a „viszsaélés” között. Ráadásul az eltartási szerződést már komédiám megírásakor is csak ürügyül használtam, valójában — mint egy kritikus észre is vette — a kormányzók és kormányzottak együttélését szabályozó Társadalmi Szerződés állapotát firtattam.

A darab történelmi jellegét igazából a stílusa leplezi le. Brechtnek és az abszurdnak a keveredé-

se Kelet-Európában a hatvanas évekre vall. A Brechtől tanult könyörtelen társadalom- és erkölcskritika a szélsőségesen groteszk ábrázolásmód révén olyan általánosítást tett lehetővé, mely nem teljesen esélytelenül szállhatott szembe a cenzúra szigorával. Ráadásul az abszurd és groteszk ábrázolásmód iránt tanúsított érdeklődés visszahatás volt a társadalmi életben eluralkodó didaktikus szellemiségre, amely — persze összehasonlíthatatlanul magasabb gondolati szintre emelve — nyomot hagyott Brecht nem egy művén is.

Minden darabnak próbája, hogy megváltozott történelmi körülmények között megújul-e a benne ábrázolt világ.

Képes-e a mű olyan hangsúlyeltolódásokra, amelyek továbbra is biztosítják a dráma időszerűségét? Azt remélem, hogy ma a darabnak olyan problémái nyomulnak az előtérbe, amelyek a megírás idején periférikus jelentőségűek voltak. Például: alkalmas-e egy ember (vagy egy közösség) hosszú rabság után a szabadságra? Kimeríthetetlen-e az alattvaló-utánpótlás? Képes-e a hatalom arra, hogy minden körülmények közt fenntartsa bevált formáit és kereteit?

És persze továbbra is izgat, minden politikai, erkölcsi és esztétikai kérdéskörnél makacsabbul, hogy legyőzhető-e az Iszonyat szépítő szándék nélkül, pusztán nevetéssel?